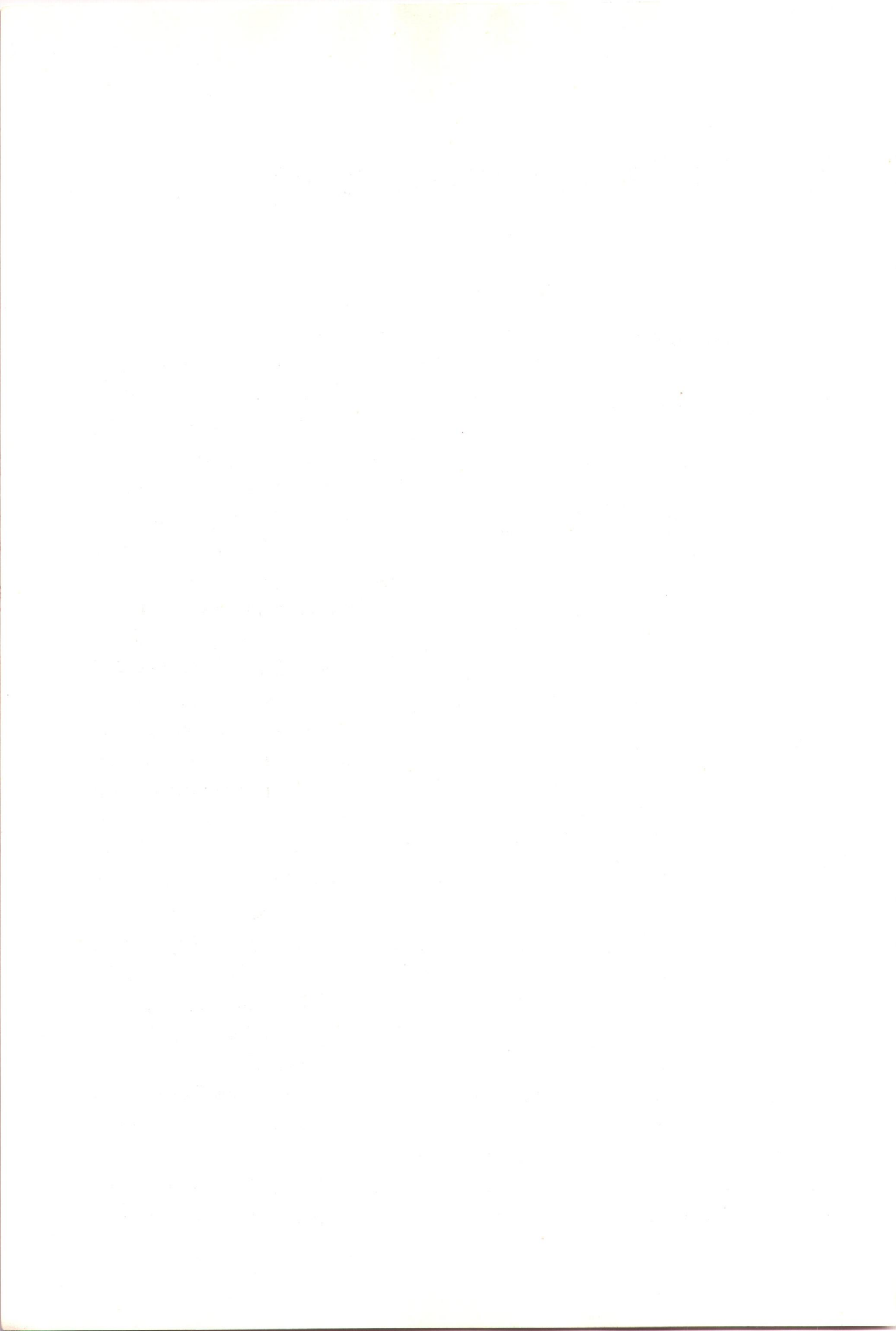

ผลงานออกแบบของอาจารย์พระพรหมพิจิตร
- พระอุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุ
- พระเจดีย์ศรีมหาธาตุ
- หอระฆังวัดพระศรีมหาธาตุ
- หอระฆังวัดยานนาวา

ประวัติวัดพระศรีมหาธาตุ

สภาพฐานะและที่ตั้งวัด

วัดพระศรีมหาธาตุ เป็นพระอารามหลวง ชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน ตรงหลักกิโลเมตรที่ 18 แขวงอนุสาวรีย์ (เดิมชื่อ ตำบลกุบแดง) เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ลักษณะพื้นที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า อาณาเขตทิศเหนือ ยาว 12 เส้น 9 วา ติดถนนแจ้งวัฒนะ ทิศใต้ ยาว 12 เส้น 9 วา ติดที่ดินเอกชน ทิศตะวันออก ยาว 7 เส้น ติดถนนพหลโยธิน และทิศตะวันตก ยาว 6 เส้น 18 วา ติดคลองชลประทาน

ความเป็นมา

วัดพระศรีมหาธาตุ ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2484 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2484 มีเขตกว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร ได้กระทำพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2485 และโปรดให้เป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2484

ในสมัยรัชกาลที่ 8 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งขณะนั้นมียศและบรรดาศักดิ์เป็นพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้เสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2483 ให้สร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยและให้แล้วเสร็จทันในงานวันชาติ วันที่ 24 มิถุนายน 2484 สถานที่สร้างใกล้กับอนุสาวรีย์หลักสี่ เพื่อให้ศาสนาคู่กับประเทศชาติตลอดไป คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบให้สร้างวัดนี้ และให้ชื่อว่า “วัดประชาธิปไตย”

ในขณะที่กำลังดำเนินการพิจารณาจัดสร้างรัฐบาลส่งคณะทูตพิเศษมี พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งขณะนั้นมียศและบรรดาศักดิ์เป็นนาวาเอกหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นหัวหน้าไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในจักรภพอังกฤษภาคเอเชีย เมื่อคณะทูตเดินทางไปถึงประเทศอินเดียก็ได้ติดต่อขอพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และขอให้รัฐบาลอินเดียตอกลงพระศรีมหาโพธิ์ให้ 5 กิ่ง จากต้นที่สืบเนื่องมาแต่ต้นเดิมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จประทับ ได้ตรัสรู้ พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ พุทธคยาอินเดีย พร้อมทั้งดินจากสังเวชนียสถาน คือ ที่ประสูติ ที่ตรัสรู้ ที่ทรงแสดงปฐมเทศนา และที่ปรินิพพาน รัฐบาลอินเดียได้พิจารณาเห็นว่าประชาชนที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนามีอยู่ในนานาประเทศเป็นอันมาก แต่ประเทศเอกราชที่ยกย่องพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาทางราชการ และพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ก็มีแต่ประเทศไทย ประเทศเดียวเท่านั้น จึงได้มอบพระบรมสารีริกธาตุที่ขุดค้นพบ ณ มหาสถูปธรรมราชิกะ และเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พร้อมทั้งกิ่งพระศรีมหาโพธิ์และดินจากสังเวชนียสถานให้ตามความประสงค์ รัฐบาลจึงได้ตกลงจะอัญเชิญประดิษฐาน ณ วัดที่สร้างใหม่นี้ และเห็นว่าต้นพระศรีมหาโพธิ์กับพระบรมสารีริกธาตุเป็นสิริมงคลแก่วัดที่สร้างใหม่นี้ จึงตกลงตั้งนามวัดว่า “วัดพระศรีมหาธาตุ”

วัดนี้รัฐบาลได้มอบให้ พลโท จุฑา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ ซึ่งขณะนั้นมียศและบรรดาศักดิ์เป็น

พันเอก หลวงเสรีเริงฤทธิ์ และหลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้อำนวยการก่อสร้างกรมศิลปากร โดย หลวงวิจิตรวาทการ กับพระพรหมพิจิตร เป็นผู้ออกแบบ นายช่างกรมศิลปากรและกรมรถไฟเป็นนายช่างก่อสร้าง และได้เชิญผู้มีเกียรติอีกหลายท่านช่วยเหลือร่วมมือจนสำเร็จ

วัดพระศรีมหาธาตุได้กระทำพิธีเปิด เพื่อเป็นเสนาสนะแห่งพระภิกษุสงฆ์เป็นรัฐพิธี เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2485 โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นประธาน มีกำหนดการดังนี้ วันที่ 24 มิถุนายน 2485 เวลา 9.00 น. เชิญพระพุทธรูปจากพระที่นั่งพุทไธศวรรย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไปประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถ เวลา 14.00 น. แห่พระภิกษุสงฆ์ 24 รูป (มีบัญญัติรายนามข้างท้าย) จากวัดบรมนิวาส ไปอยู่วัดพระศรีมหาธาตุ เวลา 17.00 น.

สมเด็จพระสังฆราช เสด็จไปถึง ทรงเข้าสักการะบูชาพระบรมธาตุ แล้วเสด็จไปยังหน้า

พระอุโบสถ หลวงวิจิตรวาทการ ประธานกรรมการอำนวยการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุ กล่าวอาราธนา สมเด็จพระสังฆราชทรงเปิด สมเด็จพระสังฆราช ทรงไขกุญแจ แล้วเปิดพระอุโบสถ และทรงนำพระภิกษุสงฆ์เข้าสู่อาสนะ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ถวายเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้เชิญไปถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระพุทธรูปองค์ แล้วอ่านประกาศถวายที่ดินและเสนาสนะแก่สงฆ์วัดพระศรีมหาธาตุ

เมื่อเสร็จพิธีเปิดวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์ได้ทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์ รุ่งขึ้น เข้าวันที่ 25 มิถุนายน 2485 กระทำพิธีผูกพัทธสีมา มีสมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุเป็นประธาน

การสร้างวัดพระศรีมหาธาตุ ก็สำเร็จสมบูรณ์เป็นที่เชิดชูพระบวรพุทธศาสนาคู่กันไปกับเกียรติศักดิ์ของประเทศชาติด้วยประการฉะนี้